

**FONTES
RERUM BOHEMICARUM.**

TOM. II.
COSMÆ CHRONICON BOEMORUM CUM CONTINUATORIBUS.

**PRAMENY
DĚJIN ČESKÝCH,**

vydávané

z nadání Palackého.

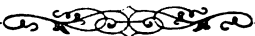

DÍL II.

KOSMŮV LETOPIS ČESKÝ S POKRAČOVATELI.

vydavatel: Dr. JOS. EMLER.

překladatel: V. V. TOMEK.

V PRAZE 1874.

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

V KOMISI KŇEHKUPECTVÍ: Dr. GRÉGE A FERD. DATTEL.

atque huiusmodi studiis habuit gratiam ducis et placuit universis.

Anno dominicæ incarnationis 1031 ¹⁾ sanctorum apostolorum Petri et Pauli in natalitio ordinatus est Severus episcopus a Maguntino archiepiscopo. Eodem anno natus est Spitigneu ²⁾, filius Bracizlai ducis.

Anno dominicæ incarnationis 1032 initium Sazawensis ecclesie ³⁾.

Anno dominicæ incarnationis 1033.

Anno dominicæ incarnationis 1034.

Anno dominicæ incarnationis 1035.

Anno dominicæ incarnationis 1036.

42. Anno dominicæ incarnationis 1037 obiit dux Bolezlaus ⁴⁾, quem Mesco ^{4*)} lumine privarat ⁵⁾.

Eodem anno V Idus Novembris dux Oudalricus, linquens terrena captat coelestia regna. Tunc Jaromir, de quo supra meminimus ⁶⁾, lumine orbis, cui dux Oudalricus destinaverat ⁷⁾, ut degeret ⁸⁾ Liza ⁹⁾ in vinculo ¹⁰⁾, audiens, quod frater suus ab hoc migrasset seculo, surgit diluculo, et imperat, ut se deducant ad urbem Pragm vehiculo ¹¹⁾. Quo cum pervenit, iam fratrem suum in ecclesiam ¹²⁾ delatum sancti Georgii ¹³⁾ invenit, ad cuius funus stans iuxta feretrum, omnium circa astancium movit et concussit ¹⁴⁾ corda huiusmodi elogii lamento: Hei ¹⁵⁾ mihi! quid dicam, nisi saepius: Hei mihi, dicam? Hei ¹⁶⁾ mihi! germane, hei dira conditio mortis amarae! Mortuus ecce iaces, nec ego nec tu modo gaudes Huius terreni fugitivo ¹⁷⁾ culmine regni.

Nudius tertius ¹⁸⁾ dux nobilis, hodie truncus immobilis, cras vermibus esca, post tenuis favilla ¹⁹⁾ et manis eris fabella. Lumine Privasti me, nec fratrem ut frater amasti;

Non fecisse modo, quod fecisti mihi, malles. Nunc scio, si posses, mihi lumina redere velles.

Pro ty a takowé wděky byl w milosti u kni- 1030 žete a wšehném se líbil.

Léta od narození páně 1031 we swátek swa- 1031 tých apoštolů Petra a Pawla swěcen jest biskup Šebif od arcibiskupa Mohučského. Téhož léta narodil se Spytihněw, syn knížete Břetislawa.

Léta od narození páně 1032 stal se počátek 1032 kostela Sázawského.

Léta od narození páně 1033. 1033

Léta od narození páně 1034. 1034

Léta od narození páně 1035. 1035

Léta od narození páně 1036. 1036

42. Léta od narození páně 1037 umřel kníže 1037 Boleslaw, kterého byl Měšek zbawil zraku.

Téhož léta dne 9 Listopadu kněz Oldřich opustiw zemské, obdržel králowstwi nebeské. Tehdy Jaromír, o němž jsme swrchu prawili, zraku zbawený, kterému byl kněz Oldřich ustanowil, aby bydlil w Lysé we wěsece, uslyšew, že bratr jeho sešel s tohoto swěta, wstal při switání, a nařídil, aby jej na woze dopravili do hradu do Prahy. Tam když přišel, již nalezl bratra swého doneseného do kostela sw. Jiří; při jehož pohřbu stoje wedlé mar, srdce wšech přítomných pohnul a dojal náfkem takowého znění: Což nastojte! mi řikati, než: nastojte, a opět: Nastojte mi! bratře, nastojte, hrozná jest newyhnutedlnost smrti hořké.

Hled! mrtwý tu ležíš, ani já ani ty netěšíš se Již z panstwi tohoto swěta nestálého trwání. Předwčirem kněz slawný, dnes trup nepohybliwý, zejtra čerwům krmí, potom lehkým popelem a prázdna budeš bájka. Zrak

Tys mi wzal, laskaw jsi nebyl jak bratr na bratra;

Bys byl neučinil, chtěl bys teď, cos učinil mi; Wím, že bys oči mi rád dal zpět teď, by bylo možno,

¹⁾ 1032 2b, 4a; prvnější má položenau tu zpráwu na dolejších kraji rukau srownawatele připsanau. — ²⁾ Zpitigneu 1, 2a, 2b; Zpitigneus 4; Spitigneus 2aa, 4a; Spytigneu 6; a tak i obyčejně níže. — ³⁾ Tak 2, 2a, 2aa, w ostatních zprávách té není; ruk. 2b má ji položenau k roku 1033: Factum est initium eccl. — ⁴⁾ Bolezlaus 1. — ^{4*)} Mesko 2, 4a. — ⁵⁾ privavit 4, 4a; privaverat 2aa. — ⁶⁾ mem. lar. A, 6; poslední piše Jaromyr. — ⁷⁾ destinarat 4, 4a. — ⁸⁾ podtečkováno w A, a nadepsáno daretur. — ⁹⁾ Licza 1; Lisza 2, 2a, 2aa, 4; Lizza 3; Lyza 6, kterýž kromě toho má po straně Lyzsa. — ¹⁰⁾ viculo 4, 4a. — ¹¹⁾ veiculo 1. — ¹²⁾ monasterium 2aa, 6, A; poslední má po straně rukau jinou připsáno ecclesiam; in eccl. nemá 2, 2a, 2b; srownawatel rukopisu 2b po straně přidává ad monasterium. — ¹³⁾ martyris přidává 4, 4a. — ¹⁴⁾ convertit 3. — ¹⁵⁾ hey 2. — ¹⁶⁾ Heri 3. — ¹⁷⁾ fruituri 4, 4a. — ¹⁸⁾ concius 1. — ¹⁹⁾ et iam es wkládají tu 4, 4a.

1087 Cum tua sunt ¹⁾ nuda et ²⁾ aperta seu bene seu male facta.

Sed nunc ex toto tibi, frater, corde ³⁾ remitto, Ut pietate sua deus omnipotens tibi parcat, Spiritus atque ⁴⁾ tuus post hac in pace quiescat.

Post expletis ⁵⁾ rite funebriis ⁶⁾ exequiis accipit ⁷⁾ Bracizlaum fratrualem, et ducit eum ad sedem principalem: et sicut semper in electione ducis faciunt, per superioris ⁸⁾ aulae cancellos decem millia nummorum aut plus per ⁹⁾ populum spargunt, ne ¹⁰⁾ duces in solio comprimant, sed potius sparsos nummos rapiant. Mox duce locato in solio et facto silentio, tenens dextram sui ¹¹⁾ fratruelis Jaromir, dixit ad populum: Ecce dux vester! At illi ¹²⁾ succlamant ¹³⁾ ter: Kirlessu ¹⁴⁾, quod est Kyrieleyson ¹⁵⁾. Et iterum Jaromir ad populum: Accedant, inquit, de gente Muncia ¹⁶⁾, accedant de gente Tepeca ^{16*)}, et vocat eos nominatim, quos norat armis potentiores, fide meliores, militia fortiores et divitiis eminentiores. Quos ut sensit adesse, dixit: Quoniam me mea fata non sinunt, ut sim vester dux, hunc assignamus vobis in duces ¹⁷⁾ et collaudamus, quod ei obediat, ut dignum est duci, et debitam fidelitatem exhibeatis, ut par est ¹⁸⁾ suo principi. Te autem, fili, moneo et repetens iterum ¹⁹⁾ iterumque monebo, istos colas ut patres, hos diligas ut fratres, et in omnibus negotiis tibi consiliarios habeas. His urbes et populum ad regendum committas, per hos enim Boemiae regnum stat et stetit atque stabit in ²⁰⁾ sempiternum. Ast illos, qui sunt Wrissowici, iniquorum patrum nequam ²¹⁾ filii, nostri generis ²²⁾ hostes domestici, familiares inimici, ut coenosam rotam devites et consortia eorum declines, quia nobis nunquam fuere fideles. Ecce me innocentem et suum principem in primis ligaverunt et diversis affecerunt ludibriis, post sibi innatis versutiis et fraudulentis consiliis id egerunt, ut frater fratrem me hisce pri-

když jsau odhaleni a zjewni twoji skutkové dobří i zlí.

Já však, bratře milý, odpauštím rád ti upřímně, By smiloval se a odpustil ti i Bůh všemohaucí, Duch pak tvůj napotom by w pokoji mile přebýwal.

Potom, když byly řádně vykonány služby pohřební, pojal Břetislawa synowce, a wedl jej na stolec knížecí; a jak se vždy stává při wolení knížete, přes mřížce hořejší síně házeli peníze, deset tisíc nebo více, mezi lid, aby knížete na stolci nemačkali, než raději sbírali házené peníze. Když pak byl kněz powýšen na stolec a stalo se ticho, Jaromír, drže synowce za prawau ruku, promluwil k lidu: Hle, kněz waš! Oni pak trikrát wzezwučeli: Kriješ, což jest: Kyrie eleyson. Opět dí Jaromír k lidu: Přistuptež z pokolení Munců, přistuptež z pokolení Těpty, a wolal dle jmen ty, které znal we zbrani mocnější, we wěrnosti stálejší, we wojně udatnější a bohatstwím čelnější. A když pozorowal, že přistaupili, prawil: Poněwadž mé přihody mi nedopauštějí, abych byl waším knížetem, ustanowujeme wám tohoto za kníže a schwajujeme, abyste ho byli poslušni, jak náleží knížeti, a abyste mu powinnau wěrnost prokazowali, jak se sluší k panownikowi. Tebe pak synu napomínám a opakuje opět a opět tě napomínati budu, abys tyto ctil jako otce, tyto milowal jako bratry, a we všech wěcech měl je sobě za rádece. Těm hrady a lid poruč ke spravowání; neb jimi stojí země česká a stála a bude státi na wěky. Ale těch, kteříž jsau Wršowici, zlých otců ničemní synowé, rodu našeho nepřátelé domácí, rodní škůdci, jako zabláceného kola se wystřihaj a družstwa jejich se chowej, neb nám nikdy nebyli wěrní. Hle, mne newinného a panowníka swého, jsau nejprwé swázali a rozličné se mnau prowodili šašky; potom wrozenými sobě potměšilostmi a lstiwými radami to spůsobili, že bratr

¹⁾ sint 4, 4a. — ²⁾ nuda et nemá 2b. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ utque 2b. — ⁵⁾ hexpl. měl A, ale opr. — ⁶⁾ funebriis 2, 2a, 2aa; tak měl i 1, ale opraveno we funeriis. — ⁷⁾ accepit 2b, 3, 4, 4a. — ⁸⁾ superiores 4a. — ⁹⁾ nemá 2a; in 2b. — ¹⁰⁾ ut — non 2, 2a, 2aa. — ¹¹⁾ nemá 2aa. — ¹²⁾ isti 2b, 3. — ¹³⁾ subclamabant 4, 4a. — ¹⁴⁾ kryelesu 1; krilesu 2a, 2b; krlessu 2, 4, 4a; krileysu 2aa: krilessu A. — ¹⁵⁾ nemá A; také tak bylo w 6, kde však na hořejším pokraji připsáno: id est kyrieleyson; kyrieson 2aa. — ¹⁶⁾ Muncina 4, 4a. — ^{16*)} Tepeca 2b. — ¹⁷⁾ iudicem 3. — ¹⁸⁾ tak wšecy; jen 1 na wyškřábaném saučasně místě decet. — ¹⁹⁾ it. atque iterum mon. A, 6. — ²⁰⁾ in sempit. nemá A. — ²¹⁾ nemá 2. — ²²⁾ generi 1.

varet oculis. Habeas, fili mi, semper in memoria s. Adalberti praeconia, qui eorum ob facta crudelia ter, ut fiant super eos excidia, sancto ore confirmavit et excommunicavit eos in ¹⁾ ecclesia. Quae nutu dei iam bis sunt facta, tertio ut fiant super ²⁾ eos excidia, adhuc sunt sollicita fata³⁾. At illi audientes haec dissecabantur cordibus et fremebant dentibus in eum ut leones: nec post multos dies Kohan⁴⁾, de quo supra retulimus, misso lictore suo, dum ille caecus purgat ventrem in necessario noctis in hora, acutissima sica perforat eum in posteriora usque ad cordis ⁴⁾ interiora. Sicque iustus vir, velut ^{4*)} dei martir, dux Jaromir, obiit anno dominicae incarnationis 1038 pridie Nonas Novembris.

Hactenus acta antiquitus liber continet primus. Sed quia, sicut ait beatus Hieronimus, aliter visa, aliter audita ⁵⁾, aliter narrantur ficta ⁶⁾, quae melius scimus, melius et ⁷⁾ proferimus, nunc ⁸⁾ auxiliante deo et s. Adalberto ea fert animus dicere, quae ⁹⁾ ipsimet vidimus, vel quae ab his referentibus ¹⁰⁾, qui viderunt, veraciter audivimus.

bratra těchto očí mě zbavil. Měj, synu můj, ¹⁰³⁷ vždy v paměti swatého Wojtěcha prorocwti, který pro jich ukrutné skutky, třikrát aby na ně přišly pohromy, swatými stwrdil ústy a proklel je v cirkwi. Dwakrát již se stalo z božího welení. By se potřetí stalo, ještě se starají osudy. Ale oni, slyštece to, sáпали se w srdečích a skřípali naň zuby jako lwowé; a po nemnohých dnech Kochan, o kterém jsme výše powěděli, wyprawiw drába swého, když onen slepý konal potřebu w chyšce, w hodině noční ostrým oštěpem proklal jej zadkem až do wnitřnosti břicha. A tak muž sprawedliwý, Jaromír kněz, jako mučenník boží skonál roku od narození páně 1038 4 dne měsíce Listopadu.

Až dotud obsahují, co se za starodáwna zběhlo, knihy první. Než poněwadž, jak prawi swatý Jeronym, jinak wyprawují se věci widěné, jinak slyšené, jinak smyšlené, co lépe wíme, lépe také pronášíme: nyní pomocí boží a swatého Wojtěcha duch k tomu nás nese, abychom wyprawowali, co jsme sami widěli, neb co jsme od wyprawujících těch, kteří widěli, prawdiwé zwěděli.

Explicit ¹¹⁾ liber primus de chronicis Boemorum ¹²⁾.

Končí se první knihy o letopisech českých.

¹⁾ Tak měl i 2b, ale rukau srown. ex. — ²⁾ super eos excid. nemá 2a, 2aa, 2b. — ^{2*)} facta 1. — ³⁾ Kochan 2, 2aa, 6; Cochán 2a. — ⁴⁾ nemá 2, 6; corporis 2b; ventris 3, 4, 4a. — ^{4*)} slova vel a pridie nadepsána w A tautěž rukau; pridie nemá 1. — ⁵⁾ mandata měl A, ale opr. rukau pozdější w audita. — ⁶⁾ w 2 nadepsáno nad i pozdější rukau a, i čtlo by se pak facta. — ⁷⁾ nemá A. — ⁸⁾ nam 1. — ⁹⁾ quia 3. — ¹⁰⁾ ferentibus 1. — ¹¹⁾ Explicit — Boemorum nemá 2a. — ¹²⁾ Tu klade rukopis 2b ještě následující: Lubossam ferunt praedixisse: Citius anguis in glacie calefiet, quam Boemo cum Alemanno conveniet. Quodam in libro legi Libussam anno Christi 894 uignisse. Ptolomaei temporibus Cassurgum oppidum eo loci erat, ubi nunc Praga est. Nam hactenus astronomi in omnibus dimensionibus signorum zodiaci et aspectuum atque motuum planetarum pro erigenda figura coeli ad urbem Praegae Cassurgi situm obseruant. Quidam Pulkawa, rector scholae diui Egidii Praegae, temporibus Caroli Bohemorum historiam conscripsisse fertur. Magister Gallus, astronomus peritissimus et medicus eximius, ante multum annorum curriculum in suis scriptis haec verba reliquit. Hoc regnum Bohemiae nullo humanae intelligentiae alias providentiae regitur consilio, sed sola coelesti influentia gubernatur. Est enim his diebus primi mobilis in eo benevolus aspectus, quo euoluto si regulari ingenio directum non fuerit aut desolabitur aut alienigenarum ditioni substernetur. Haec ille. Vide Coch. pag. 227. — Wilhelmus Lepus, fidelissimus regum Bohemorum et gentis tutor Bohemicae, obiit anno 1320. — Gesnerus in Appendice Bibliothecae. Cosmas Praegensis scripsit annales Praegae patriae suae et regum Bohemicorum nondum impressos. — Dále následuje series ducum atque regum Bohemiae, jež jsme dle rukopisů jiných položili až na konec pokračowatelů Kosmowych.

ab origine ¹⁾ mundi et ab initio Romani imperii, et usque ad haec tempora fuerit fratrum ²⁾ gratia rara, testantur nobis exempla rata. Nam Cain ³⁾ et Abel, Romulus et Remus, et mei atavi Boleslaus et sanctus Wenczlaus, si spectes, quid fecerint ⁴⁾ fratres bini, quid facturi sunt quini ⁵⁾? Hos ego ⁶⁾ quanto potiores ac potentiores intueor, tanto mente praesaga peiora augurior. Heu mens semper pavida genitorum de incertis fatibus natorum. Unde praevidendum ⁷⁾ est, ne post mea fata ⁸⁾ aliqua inter eos oriatur discordia propter obtinenda regni gubernacula. Qua de re rogo vos per dominum ⁹⁾ et obtestor fidei vestrae per sacramentum, quatinus inter meos natos sive nepotes semper maior ¹⁰⁾ natu summum ius et solium obtineat in principatu, omnesque ¹¹⁾ fratres sui sive qui sunt orti herili de tribu, sint sub eius dominatu ¹²⁾. Credite mihi, nisi monarchos ¹³⁾ hunc ¹⁴⁾ regat ducatum, vobis principibus ad iugulum, populo ad magnum deveniet ¹⁵⁾ damnum. Dixerat, et inter astancium manus corporeos artus linqueus petit aethera flatu eius IV Idus Januarii ¹⁶⁾, ac magnus planctus est desuper illico factus. Quantae autem dux iste Bracizlaus frugalitatis ¹⁷⁾ vel ¹⁸⁾ quantae discretionis in divinis legibus ¹⁹⁾ et humanis iudiciis, aut quam largus dator ²⁰⁾ elemosinarum et quam pius fautor ecclesiarum sive viduarum fuerit, facundia Tullii prius defecisset, quam singula eius ²¹⁾ quaeque merita explicuisset ²²⁾.

14. Post cuius obitum filium eius primogenitum nomine Spitignev ²³⁾ omnes Boemicae gentis, magni et parvi, communi consilio et voluntate pari eligunt sibi in ²⁴⁾ ducem ²⁵⁾, cantantes Kirieleison cantilenam dulcem. Erat enim vir valde speciosus, caesarie pice nigrior atra, barba prolixa, facie laeta ²⁶⁾, genae eius candidiores nive, et parum rubentes per medium. Quid plura? Vir bonus et talos a vertice pulcher ad imos erat ²⁷⁾. Prima ²⁸⁾ die, qua intronizatus est, hic

ského i až do těchto částí bratrská láska bývala vzácná, svědčí příkladové zjištění. Nebo co Kain a Abel, co Romulus a Remus, co Boleslaw a swatý Wácslaw učinili, když pomníme, vždy bratří dva, co pojde z bratří patera? Když na ně patřím, čím jsou schopnější a mocnější, tím v duchu předzvídawém tuším věci horší. Ach, myslí vždy auzkostliwá rodičů pro nejisté osudy synů! Pročež potřebl jest opatřiti, aby po mém skonání newznikla mezi nimi nějaká rozepře o obdržení panství nad zemí. Proto žádám vás pro hospodina a zapřisahám vás přisahan waší wěrnosti, aby mezi mými syny nebo wnuky vždy první dle stáří obdržel právo a stolec w knížetství, a všichni jeho bratří nebo kteří jsou z panownického pokolení, aby stáli w jeho poslušenství. Wěřte mi, nebudeli jeden mocnár spravowati tohoto knížetství, půjde wám předním o krk, lidu pak bude ke škodě veliké. Dořekl to, a w rukau přistojících duch jeho opustiw audy tělesné, wzletěl k nebesům dne 10 Ledna, i byl z toho hned pláč veliký. Pak jak kníže tento Břetislaw byl rozumný a jak maudrý w zákonech božských i w práwích lidských, neb jak byl štědrým almužen dárce, jak zbožným kostelů a wdow zastáncem, Tulliowa by prwé wýmluwnost došla, nežby wšecky jeho zásluhy wyložila.

14. Po jeho smrti všichni welcí i malí národu českého, z usnešení obecného a z jedno-sworné wěle zwolili sobě prworozeného syna jeho, jménem Spytihněwa, za kníže, písničku pěknau Kyrieelison zptwajice. Nebo byl muž velmi krásný, wlasů černějších než smůla černá, wausů hustých, wzezření weselého; twáře jeho byly sněhu bělejší a maličko přičerwenalé w prostředku. Co wíce? Byl muž dobrý a od hlavy do nejnižší paty krásný. On sobě prwního dne,

1) oriente 1. — 2) nemá A, 1, 2, 2a, 2aa, 4. — 3) Chain 1. — 4) fecerunt 2aa; fuerint 3. — 5) quini 3. — 6) ergo 1, 4. — 7) providendum A. — 8) facta měl A, ale oprav. w fata. — 9) deum 2b, 3. — 10) minor 3. — 11) et omnes 4. — 12) Srowněj o téže věci konec kapituly 13 kn. III. — 13) monachos má rukau jinau nade-psáno 1; nec mon. 2b; si monarcha 3. — 14) habent 2aa. — 15) deveniret měl 1, ale r vyškrábáno. — 16) nemá 4a. — 17) fragilitatis opr. frugilitatis A. — 18) et 2aa. — 19) regibus 1. — 20) dator opakuje 1. — 21) eius opera et mer. 2aa. — 22) explicuissent A. — 23) Zpitignev 1, 2b; Spitignev 2, 2aa; Zpitignen 3; Zpitigneum 4; Spitigneum 4a; Spitygneu 6. — 24) nemá 4, 4a. — 25) iudicem 4, 4a. — 26) lata 4. — 27) Hor. Ep. II, 2, 4. — 28) P. autem 4, 4a.

1055 magnum et mirabile ac omnibus seculis memorabile fecit hoc sibi memoriale; nam quotquot inventi sunt de gente Teutonica, sive dives sive pauper sive ¹⁾ peregrinus, omnes simul in tribus diebus iussit eliminari de terra Boemia, quin etiam et genitricem non tulit remanere suam, de qua supra meminimus, Ottonis natam, nomine Juditham. Similiter et abbatissam sancti Georgii, Brunonis filiam, eliminat, quia haec olim antea eum verbis offenderat acerbis. Nam dum pater eius Bracizlaus reaedificaret moenia totius urbis Pragae per girum, et hic ²⁾ supradictus heros a patre sibi concessam Satec ³⁾ haberet provinciam, forte ⁴⁾ exiit, ut cum suis circa sancti Georgii claustrum componeret murum. Et cum nullo modo recte poni posset murus, nisi destrueretur fornax ⁵⁾ abbatissae, qui ⁶⁾ ibi ⁷⁾ forte stabat, iactata fune in media tunc aliis hoc facere cunctantibus accessit natus herilis, et quasi risum sibi faciens, cum magno cachinno ⁸⁾ iussit eum deicere subito in torrentem Bruzincam ⁹⁾, dicens: Hodie domina abbatissa calidas non gustabit placentas. Quod agnoscens abbatissa exiit irata de claustrum, et valde moleste eius dicta ferens, sic eum yronicis aggreditur et confundit dictis:

Nobilis, insignis, vir fortis et inclitus armis,
 Quam magnas turres nunc expugnavit et urbes,
 Et sibi famosum fert de fornace triumphum,
 Tempora iam lauro victricia cingat et auro.
 Clerus multimodas, campanis ¹⁰⁾ personet ¹¹⁾ odas,
 Dux quia deiecit ¹²⁾ fornacem miraque fecit.
 Ah ¹³⁾! pudet effari ¹⁴⁾, quae non pudet hunc operari.

Corpore dirigit vir, vox et fancibus haesit ¹⁵⁾,
 Indignansque suam gemitu compeccuit iram ¹⁶⁾.

Haec quoniam ¹⁷⁾ abbatissae dicta dux alta in mente reposita reservarat ¹⁸⁾, postquam est intronizatus, priusquam sancti Georgii ecclesiam intrarat ¹⁹⁾, abbatissam expellit ²⁰⁾, mandans sibi

jak byl posazen na stolec, welkau a diwnau i na wšecky wěky pamětihodnau takowau zjednal památku. Koliko totiž nalezlo se rodu německého, buď bohatých buď chudých buď přichozích, všechny najednau do tří dni kázal wyobcowati ze země české. Ba ani matce své nedopustil tu zůstat, o níž jsme swrchu wspomněli, dceři Ottowě, jménem Juditě. Podobně i abatyši swatého Jiří, dceru Brunonowu, wyobcowal, poněwadž ona jej byla někdy před časem urazila slowy důtkliwými. Nebo když otec jeho Břetislaw přestawowal zdi celého hradu Pražského kolem do kola a hrdina swrchufecený měl toho času kraj Žatecký sobě propůjčený, stalo se právě, že se swými kladl zeď u kláštera sw. Jiří. A když žádným způsobem nemohla zeď dobře býti postawena, lečby rozbořena byla pec abatyše, která tam právě stála, a již byl obhozen okolo ní prowaz, tu když druzí se wáhali to učiniti, přistaupil syn knížecí, a jako posměch sobě děláje, s welkým chechtotem kázal ji najednau shoditi do potoka Brusnice, řka: Dnes paní abatyše neokusi teplých koláčů. Což zwěděwši abatyše wyšla z kláštera rozzlobena, a welmi těžce nesauc jeho slowa, takowými jej oslowila a zahanbila řečmi ironickými:

Slawný, urozený muž, chrabrý, we zbrani čelný,
 Jak welikých twrzi i hradů dobyl on tuto chwili;
 A z pece powěstnau sobě získal wítězosláwu!
 Skráně nechať bobkem wítězně obwine, zlatem.
 Žáci zpíwejte mnohozwučné, a na zwony zwoňte;
 Neb jest pec porazil wás kníže a diw tu dokázal.
 Ach, o! hanba wyřici, co ten páchat se nehanbí!

Stuhlo mu tělo celé, a hlas w ústech mu uwázl,
 Rozhněwaný wšak powzdychnuw, hněw swůj utajil jest.

Ta slowa abatyše poněwadž kníže hluboko w mysli své uložená zachowal, když byl postawen na stolec, prwé než wešel do kostela sw. Jiří, abatyši wyhnal, wzkázaw ji tak: Nyni spiše

¹⁾ seu 4. — ²⁾ haec 1. — ³⁾ Satec 1; Satec 2; Sate 2a, 2b; Sathec 4, 4a; Sacz 2aa; Zatecz 6. — ⁴⁾ sorte 2, 4. — ⁵⁾ Tak i 2b, ale po straně fornus připsáno ještě. — ⁶⁾ que 2aa. — ⁷⁾ nemá 4, 4a. — ⁸⁾ chachinno 1, 4a. — ⁹⁾ Bruzincam 1; Bruskam 2aa; Bruznicam 2a, 2b, 4, 4a; Brucitucam 3; Brusnyczkam 6. — ¹⁰⁾ campanas 4, 4a; tak měl i A, ale oprav. w campanis. — ¹¹⁾ personat 3; resonet 2aa. — ¹²⁾ deicit 4a. — ¹³⁾ Ach 4. — ¹⁴⁾ ea fari 4, 4a. — ¹⁵⁾ Virg. Aen. III, 48. — ¹⁶⁾ Luc. Phars. IX, 166. — ¹⁷⁾ quum 2b, 3. — ¹⁸⁾ reservaret 1. — ¹⁹⁾ intrat A; intraret 4, 4a; ostatní int. ad ab. — ²⁰⁾ Tak w A připsáno současnu rukau; w ostatních slowa abbatissam expellit scházejí.

talia¹⁾: Nunc potius convenit clerum resonare odas et pulsare campanas, cum abbatissa foras et²⁾ de terra hac eicitur³⁾, quam cum fornax eius deicitur. Ecce vir fortis et inclitus armis non turres, non urbes expugnando, sed te abbatissam⁴⁾, illius fornacis dominam, hodie eicendo⁵⁾ fert famosum triumphum, et cingit tempora lauro. Et ut iussum fuerat, super bigam inposita fertur velociter abbatissa, et citius dicto eicitur huius terrae de confinio.

15. His ita⁶⁾ peractis, vadit novus dux novum disponere Moraviae regnum, quod olim pater eius inter filios suos dividens, partem dimidiam Wratislao⁷⁾, partem alteram Chonrado⁸⁾ et Ottoni⁹⁾ dederat: Jaromir autem adhuc deditus studiis inter scolares versabatur alas. Praemisit autem dux Spitignev illius terrae¹⁰⁾ ad primates litteras, in quibus nominatim vocat trecentos viros, quos ipse novit¹¹⁾ meliores et¹²⁾ nobiliores ex omnibus civitatibus, et¹³⁾ ut sibi ad urbem Hrudim¹⁴⁾ occurrant¹⁵⁾, per salutem capitis sui mandat. Jussa viri faciunt, et iam¹⁶⁾ ultra portam custodiae in agris Grutov¹⁷⁾ duci obviam veniunt, quos statim dux¹⁸⁾, iratus quia non ad conductum locum occurrerant, iussit comprehendere, et catenatos misit ad custodiendum, dividens eos per singulas civitates Boemiae. Equos autem et arma eorum inter suos distribuit, et tenuit viam in Moraviam. Quod audiens frater eius¹⁹⁾ Wratislaus valde eum timuit, et secessit in partes Pannoniae²⁰⁾, relicta coniuge Olomuc²¹⁾ in urbe. Quem rex Andreas gratanter suscepit et quamdiu secum fuit, honorifice eum habuit²²⁾. Ergo dux Spitignev, postquam ad suum placitum²³⁾ omnia ordinavit in Moravia, fratres suos accepit, ut essent secum in curia, Conradum²⁴⁾ praeficiens venatoribus, Ottonem vero posuit super pistores atque cocos magi-

sluší se, aby žákovstvo zpivalo zpěvy a zvonilo na zvony, když se abatyše wen a ze země vyhazuje, nežli když byla pec její shozena. Hle muže chrabrého a ve zbrani čelného! ne z dobývání twrzí a hradů, ale z wyhození tebe abatyše, paní oné pece, má dnes powěstnanu wítězosláwu, a owíjí skráně swé bobkem. A jak bylo nařizeno, posazena jest abatyše na wůz dwauspřežní a wezena kwapem, i rychleji než wyřčeno wyhozena jest přes meze této země.

15. To když se stalo, wyjel nový kníže, aby uspořádal nové panství morawské, kteréž někdy otec jeho mezi syny swé rozdělil, polowici byl dal Wratislawowi, druhau polowici Konradowi a Ottowi, Jaromír pak oddaný učení ještě meškal we školství. Poslal pak kníže Spytihněw napřed list ku předním mužům oné země, kterým wyzýwal zejména 300 mužů, které znal jako nejlepší a nejznamenitější ze všech hradů, a pod ztrátou hlavy nařizowal, aby mu přijeli naproti do hradu Chrudimě. Muži rozkaz zachowali, a již za branau strážnanu w polích Hrutowských přišli knížeti w austrety; kníže však rozhněwán, že nepřišli na místo ustanowené, hned kázal je jmanti, a w okowich dal je wěziti, rozdělil je po jednotlivých hradech w Čechách. Koně pak a zbraně jejich rozdělil mezi swé, a táhl dále cestau do Morawy. To uslyšew bratr jeho Wratislaw, bál se ho welmi, a utekl jest do země uherské, zůstawiw manželku swau we hradě Olomanci. Ježž král Ondřej přiwětíwě přijal, a pokud u něho byl, poctiwě chowal. Tedy kníže Spytihněw, když wšeccko dle swé libosti spořádal na Morawě, wzal bratří swé, aby byli s ním u jeho dwora, Konrada předstawiw lowcům, Ottu pak postawil co mistra nad pekaři a kuchaři. Swaku pak swau chopiw, dal do wězti na jistý welice pewný hrad, řečený Le-

¹⁾ Ruk. 3 čte abbatissae mandat talia; abbatissae mandans sibi talia 6. — ²⁾ nemá 4, 4a. — ³⁾ eicitur d. t. A. — ⁴⁾ m nadeps. w A rukau druhau; abbatissa 3. — ⁵⁾ eici ipio 1. — ⁶⁾ itaque 1. — ⁷⁾ Wratislavo 1. — ⁸⁾ Conrado A, 2; Chunrado 2b, 4a; Cunrado 2a, 4. — ⁹⁾ Otoni 1. — ¹⁰⁾ nadepsáno rukau druhau. — ¹¹⁾ vidit 2. — ¹²⁾ et nob. nemá 4, 4a. — ¹³⁾ nemá 2aa. — ¹⁴⁾ Grudim 1, 2a; Grudym 6. — ¹⁵⁾ Tak wšeccky kromě A, kde čteme occurrerent. — ¹⁶⁾ etiam 4, 4a. — ¹⁷⁾ Grutou 2, 2b; Gruton 2aa; Brutou 2a; Chruton 3; Grothou 4, 4a. O poloze Hrutowa psal prof. Aug. Sedláček článek w Památkách archaeol. a místopisných, díl VIII, str. 59; dle článku tohoto ležel Hrutow asi půl hodiny od Litomyšle nade vsí Benátkami, kde se nad říčkau Trstenicí čili Laučnanu posud mohutná ohrada zachowala. — ¹⁸⁾ dux Spitigneus 4, 4a. — ¹⁹⁾ suus A. — ²⁰⁾ Poloniae 4, 4a. — ²¹⁾ Olomucz 2, 2a, 4, 4a, 6. — ²²⁾ Tak i 2aa, ale oprawědo w pertractavit. — ²³⁾ palatium 4, 4a. — ²⁴⁾ Conratum 1; Cunradum 2a, 4, 4a.

1092 sponsat eos anulis ad singulas ecclesias, dans eis pastorales virgas. His ita peractis, iussi sunt ambo episcopi redire Weronam et ibi expectare, donec patrat¹⁾ regalibus negotiis palatinus comes Rapotha iterum reduceret eos secum²⁾ ad patriam.

50. Interea sinister rumor nostras diverberat aures, regem Wratislaum XIX³⁾ Kal. Februarii migrasse ad Christum, et eius fratrem Chounradum successisse in principatum. Qui statim cursorem mittit ad imperatorem, et promittens ei pecuniam rogat cassari⁴⁾ episcoporum electionem, quorum supra fecimus mentionem. Sed caesar magis consulens iustitiae quam iniquitatis consentiens pecuniae: Quod feci, inquit, feci, nec possum meum mutare factum. Tristis abiit legatus nomine Woclin⁵⁾, quia non obtinuit, quod petiit ex parte ducis. Episcopi vero secundum iussa caesaris morati sunt Weronae usque ad initium quadragesimae, expectantes reditum et conductum praedicti comitis Rapotae⁶⁾. Post haec advenientes Pragam in ipsa die palmarum⁷⁾ suscepti sunt⁸⁾ a clero et populo honorifice, et adeunt ducem Chounradum in urbe Bolezlau⁹⁾ tertia feria eiusdem ebdomadae. Quos dux¹⁰⁾ iam mutato animo benigne suscepit, et celebravit cum eis pascha in urbe Wissegrad. Et in ipsa paschae ebdomada circa Kalend. Aprilis descendit maxima nix, et tantum inhorruit frigus mixtum cum glacie, quantum raro in media contingit¹¹⁾ hieme. Gesta autem huius¹²⁾ ducis¹³⁾ non habemus plurima ad scribendum¹⁴⁾ quia post VII menses et dies XVII¹⁵⁾ eodem anno, quo suscepit ducatum VIII Idus Sept. cum vita amisit¹⁶⁾. Cui successit iunior Bracizlaus¹⁷⁾, quem advenientem in urbem Pragam laetis choris¹⁸⁾ per diversa compita dispositis tam puellarum quam iuvenum modulantium¹⁹⁾ tibiis et tympanis, et per ecclesias pulsantibus campanis plebs laetabunda suscepit²⁰⁾. Ipse autem Cosmas

berly. Po vykonání toho tak kázáno jest oběma biskupům, aby šli zpět do Verony a tam čekali, ažby je falckrabí Rapota po vyřízení věci královských zase s sebou dowedl zpět do vlasti.

50. Mezitím pověst zlá bičovala naše uši, že král Wratislaw dne 14 Ledna odešel ku Kristu, a že bratr jeho Konrad nastoupil v knížetství. Kterýž hned poslal rychlauna k císaři, a slibuje jemu peníze žádal, aby zrušil zvolení biskupů, o němž jsme svrchu učinili zmínku. Ale císař více hledě k spravedlivosti, než aby přisvědčil penězům nepravosti, řekl: Co jsem učinil, učinil jsem, a nemohu svého změnění činu. Smutně odešel vyslanec jménem Woklin, poněvadž neobdržel, zač byl žádal, od knížete. Biskupové pak dle rozkazu císařova meškali jsau ve Veroně až do začátku postu, očekávající nawrácení a průvodu prvě řečeného hraběte Rapoty. Potom když přijeli do Prahy v samau neděli květnau, uwitání jsau od žakowstwa i od lidu počtíwě, a předstoupili před kníže Konrada na hradě Boleslawi w auterý toho týhodne. Kníže je wltidně přijal, změniw již smýšlení swé, a slawil s nimi welikonoce na hradě Wyšehradě. A w samý týden welikonoční o prwním Dubnu spadl weliký snih, a takowý mráz uhodil spojený s ledem, jak málo kdy býwá i prostřed zimy. Ale o skutech tohoto knížete není nám mnoho psáti, protože po sedmi měsících a 17 dnech téhož léta, w kterém knížetství došel, dne 6 Září se životem jeho pozbyl. Po němž nastoupil mladší Břetislaw, jehož, když přijžděl do hradu Prahy, s weselými tanci rozestawenými po rozličných rozcestích ulic, jak díwek tak jinochů, hudaucích na píšťaly i bubny a se zwoněním zwonů po kostelích lid radostně uwítal. Sám pak biskup Kosmas se žakowstwem a se slawnau processí uwítaw jej w bráně hradské

1) peractis 4a. — 2) nemá A. — 3) XVIII° 2. S udáním tímto srownává se Necrol. Boh. (Dobner, Mon. hist. Boh. III, str. 9 a Calendarium Pegaviense. Letopisy Hildesheimské a mnich Pegawský wyprawují, že na honě s koně spadl. — 4) cassari oprav. w A rukau jinau w cassari. — 5) Wiclin 2, 2a; Wiclin 4, 4a; Wiclin 2aa. — 6) nemá A. — 7) 21 března. — 8) nemá 3. — 9) Boleslaw 2; Boleslau 2a; Boleslai 3. — 10) d. Chounradus 4a; Cúnradus 4. — 11) cont. i. m. A; contingit 2b. — 12) nemá A, 3. — 13) d. Conradi 2b; Cunradi 4, 4a. — 14) ad scr. p. A. — 15) XVI 4, 4a. — 16) S tím srownává se i zpráva w Necrologium Boh. položena. — 17) Bracizlaus 2; Bracislaus 2a; Brecislaus 3. — 18) choris 3. — 19) mod. in t. 2, 4, 4a; in tybiis 2a. — 20) suscipit 2, 2a.

episcopus ¹⁾ cum clero et magnifica processione suscipiens eum in porta civitatis ante templum sanctae Mariae, deducit ²⁾ ad solium, et secundum ritum huius terrae ab universis comitibus et satrapis est intronizatus dux iunior Bracizlaus XVIII Kal. Octobris.

51. Eodem anno ³⁾ facta est eclipsis solis XII Kal. Octobris VI feria post meridiem. Eius in Kal. ⁴⁾ Octobris quidam pseudoepiscopus nomine Routpertus ⁵⁾, veniens in hanc terram referebat se in Vasconia provincia Kavellonam ⁶⁾ multis annis rexisse ecclesiam; et quoniam recognovit eum frater noster Ozel ⁷⁾, qui et Asinus, et eum olim episcopavisse perhibuit ⁸⁾, quando de Ungaria secum iter ageret ⁹⁾ Hierosolimam, dux Bracizlaus et Cosmas electus gratanter eum recipiunt ¹⁰⁾, et divinum officium sive cursum episcopaliter agere permittunt. Quid multa? Multas ecclesias consecrat, multos mense Martio clericos ordinat, et in coena domini sacrosanctum ¹¹⁾ crisma exorcizat. Ad quem quidam in pascha venit clericus, nimirum sui erroris conscius, et nescio quid sibi clam innotuit. Mira res, nec dux nec electus impetrare potuit, ut saltem parvo tempore ibi staret, quin in ipsa ebdomada paschae cum festinatione ¹²⁾ tenuisset viam versus Saxoniam. Postea vero cum innotuisset, quod pseudoepiscopus fuisset, mittunt ¹³⁾ unum ex Latinis nomine Constantium ¹⁴⁾ in Vasconiam, per quem Kavellonae ecclesiae nomine Desiderius praesul mandat litteris, quod illa ecclesia nunquam ¹⁵⁾ habuisset episcopum nomine Routpertum ¹⁶⁾. Miserunt etiam ad papam nomine ¹⁷⁾ Clementem, eius consulentes auctoritatem, quid sit opus facto ¹⁸⁾ rerum in discrimine tanto? Quibus ille remandans iussit ecclesias ex integro reconsecrare, baptizatos crismate pseudoepiscopi non rebaptizari ¹⁹⁾, sed tantum confirmare, similiter ordinatos non reordinari, sed solummodo inter ordinandos stare ad ordinationem ²⁰⁾, et

před chrámem panny Marie, dowedl jej ke stolci, a dle řádu této země ode všech županů a welmožů jest postawen na stolec kněz mladší Břetislaw dne 14 Září.

51. Toho roku stalo se jest zatmění slunce dne 20 Září w pátek po poledni. Prwniho pak Řijna jakýsi lžibiskup, jménem Rudpert, přišed do země prawil, že w zemi Waskonii mnoho let sprawował kostel Kavellonský; a poněwadž jej poznal bratr náš Osel, jinak také Asinus, a doswědčil, že jest někdy biskupował, když s ním z Uher konal pauf do Jerusaléma, kněz Břetislaw a Kosmas biskup zwolený rádi jsau jej přijali, a dopustili mu služby boží čili běh po biskupsku konati. Co wíce? Poswětil mnoho kostelů, wyswětil w měsici Březnu mnoho žáků, a na zelený čtvrttek swatoswaté křížmo zažehnal. O welkonocích však přišel k němu jakýs duchowní, který totiž jeho bludu byl spoluwědom, a newím co mu w tajnosti oznámil. Diwná wěc, ani kníže ani biskup zwolený nemohli toho wyprositi, aby aspoň krátký čas tu zůstal, nýbrž w samý týden welkonocní se spēchem dal se na cestu do Sas. Potom však když se rozhlásilo, že byl lžibiskup, poslali jednoho z latiníků, jménem Konstantia, do Waskonie, po němž biskup kostela Kavellonského, jménem Desiderius, oznámil psaním, že ten kostel nikdy neměl biskupa jménem Rudperta. Poslali jsau také ku papeži jménem Klimentowi, tázajíce se jeho mocnosti, co by se mělo státi w takové těžké wěci. Jimž on odpowědew zpátky, kázal kostely docela znouwu poswětiti; křtěných křížmem lžibiskupa nekřtiti znouwa, než toliko birmowati, podobně wyswěcených newyswěcowati znouwu, než aby toliko stáli mezi swęcenci při swęceni a toliko wzložením ruky aby přijali požehnání. A tak rány matce církwi učiněné od nepřítel

¹⁾ nemá 2b; electus 2. — ²⁾ deduxit 2b; ducit 4. — ³⁾ Zatmění toto nestalo se l. 1092. ale 1093. —

⁴⁾ eiusdem anni in Kal. Oct. 2b; eius III Cal. Oct. 2b, 3; w 2b však nadepsáno in XII; cuius in Kl. 2. —

⁵⁾ Rd'pertus 2; Rutpertus 3, 4, 4a, a tak stále; Rupertus 2b. — ⁶⁾ Cauellonam 3; Kauellonam 2, 2b; Kawellonam 2a. Cavillon leží w Provensi. — ⁷⁾ Ossel 2, 2aa; Ozzel 2a, 2b, 3, 4, 4a. — ⁸⁾ prohibuit 3. — ⁹⁾ perageret 2b a nadepsáno nad řádkem. — ¹⁰⁾ suscipiunt 2aa. — ¹¹⁾ sacrosacrum 2b. — ¹²⁾ festivitatem měl A, ale oprav. rukau jinou festinatione. — ¹³⁾ mittit 4, 4a. — ¹⁴⁾ Constantinum 4, 4a. — ¹⁵⁾ nusquam 2a. — ¹⁶⁾ Robertum 2aa. — ¹⁷⁾ Tak A, ostatní nemají. — ¹⁸⁾ factu 2b, 3. — ¹⁹⁾ rebaptizare 3. — ²⁰⁾ ordinem 4, 4a.